

Analiza poziomu wykształcenia trenerów i instruktorów

- wyniki ankiety

Warszawa, 2010

grupa **CODEx**

W okresie październik 2009 – czerwiec 2010 r. przeprowadzone zostało badanie wśród trenerów i instruktorów pracujący w polskich klubach PlusLigii, PlusLigii Kobiet oraz I Ligii. Ankieta objętych została najbardziej reprezentatywna grupa polskich szkoleniowców, którzy pracują z czołówką siatkarzy i siatkarek oraz mają zasadniczy wpływ na rozwój i kształtowanie się zaplecza Polskiej Siatkówki. Ze względu na to, że ankieta znajduje się na stronach www.akademiasiatkowki.com.pl stale spływały kolejne dane, które obecnie postanowiliśmy podsumować.

Badanie miało na celu zebranie opinii na temat rozwoju dyscypliny i istniejącego systemu szkolenia w Polsce oraz możliwościach dokształcania jak również podnoszenia kwalifikacji zawodowych trenerów.

Ocenie poddane zostały również cechy osobowości trenera, które według badanych wpływają na budowanie autorytetu trenera wśród zawodników.

Celem twórców ankiety było znalezienie/sprecyzowanie potrzeb i ustalenie kierunków rozwoju siatkówki w Polsce oraz doskonalenia szkolenia kadry trenerskiej w kraju.

Droga zawodowa

Wśród badanych 33% to instruktorzy, 35% posiada uprawnienia trenera II klasy, 22% trenera I klasy. 8% trenerów podniosła swoje kwalifikacje do klasy mistrzowskiej.

2% uzyskało tytuł trenerski za granicą.

Wyniki badań wykazały, że 68% spośród trenerów pracuje z męskimi drużynami, a 32% z żeńskimi.

Osiągnięcia zawodowe

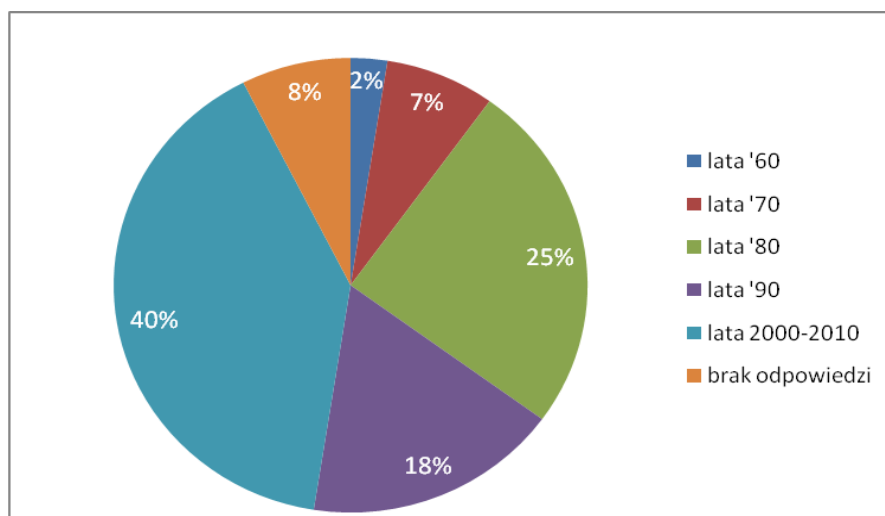
64% trenerów zrealizowała swoje plany zawodowe, 15% nie udało się. 21% nie potrafi ocenić swoich osiągnięć.

Cieszące jest to, że aż 81% respondentów zajmujących się piłką siatkową jest zadowolonych ze swoich dokonań zawodowych w ostatnim sezonie.

43% trenerów uznało, że to głównie dzięki zawodnikom i własnej postawie udało się zrealizować swoje plany sportowe, 14% uzależnia swoje osiągnięcia od klubu, 11% od sponsorów, 8% od innych instytucji, pozostałe czynniki to władze klubu i inni ludzie.

Aktualne uprawnienia

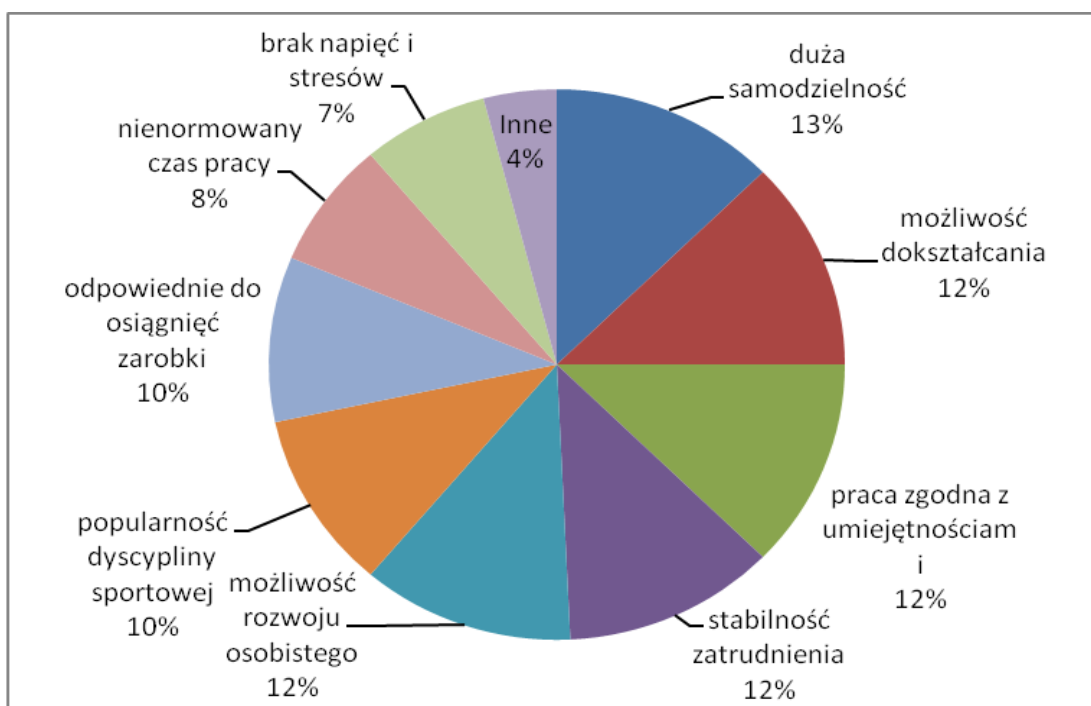
40% ankietowanych otrzymała uprawnienia do szkolenia w latach 2000-2010. Najmniej tylko 2% w latach '60. Wśród badanych 8% nie udzieliło odpowiedzi na pytanie.

Praca trenerska a kwalifikacje

82% trenerów uznało, że praca, którą wykonują w ostatnich dwóch latach, pozwalała w pełni wykorzystać kwalifikacje trenerskie.

Najważniejsze dla osiągnięcia sukcesów w pracy zawodowej trenera odgrywa duża samodzielność (13%), możliwość doksztalcania (12%), praca zgodna z umiejętnościami (12%), stabilność zatrudnienia (12%), możliwość rozwoju osobistego (12%), natomiast mniejsze znaczenie odgrywa: popularność dyscypliny sportowej (10%), odpowiednie do osiągnięć zarobki (10%), nienormowany czas pracy (8%), brak napięć i stresów (7%), inne(4%).

Szkolenia i samokształcenie

- **oceny**

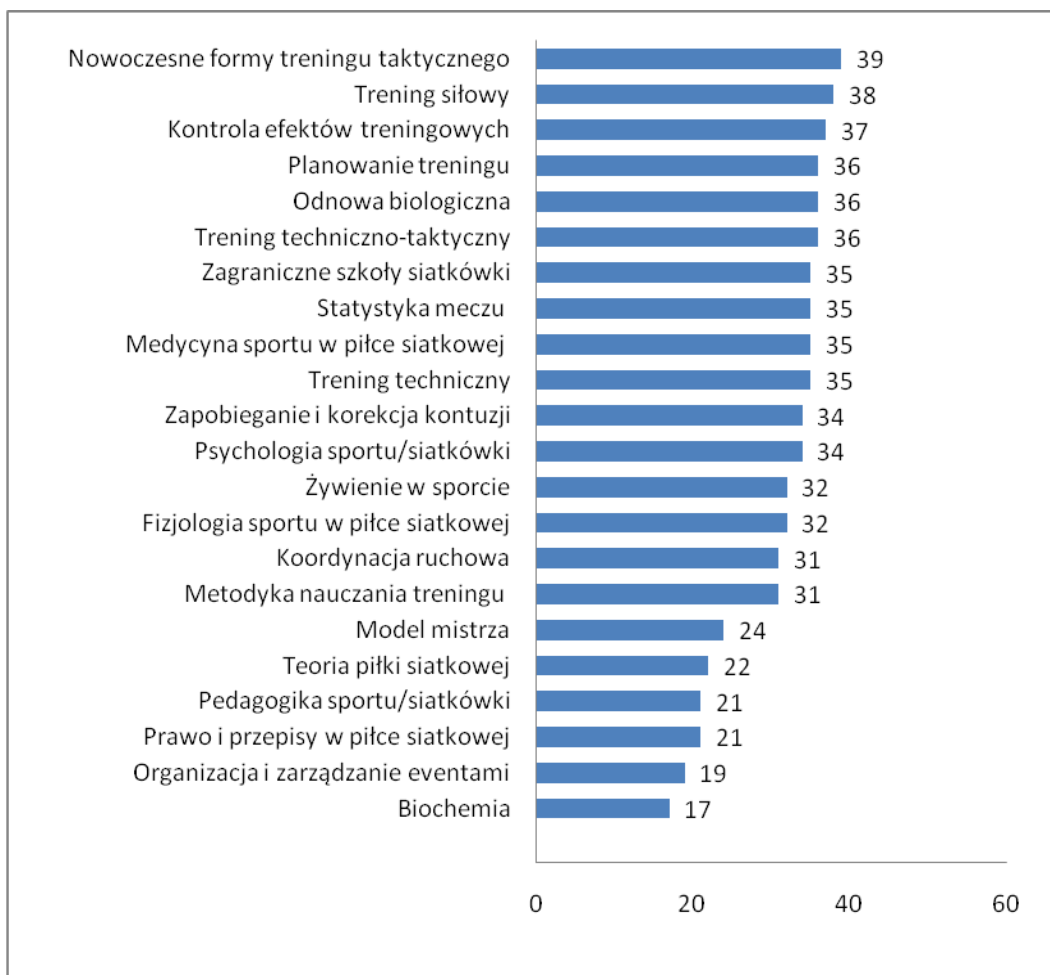
Obecny model uzyskiwania uprawnień instruktorskich i trenerskich w piłce siatkowej w Polsce 37% ankietowanych oceniło pozytywnie, aż 45% negatywnie. 18% respondentów nie ma zdania.

Aż 79% ankietowanych uznało, iż organizatorzy kursów szkoleniowych powinni oceniać predyspozycje kandydatów na stanowisko trenera, przeciw jest 21%.

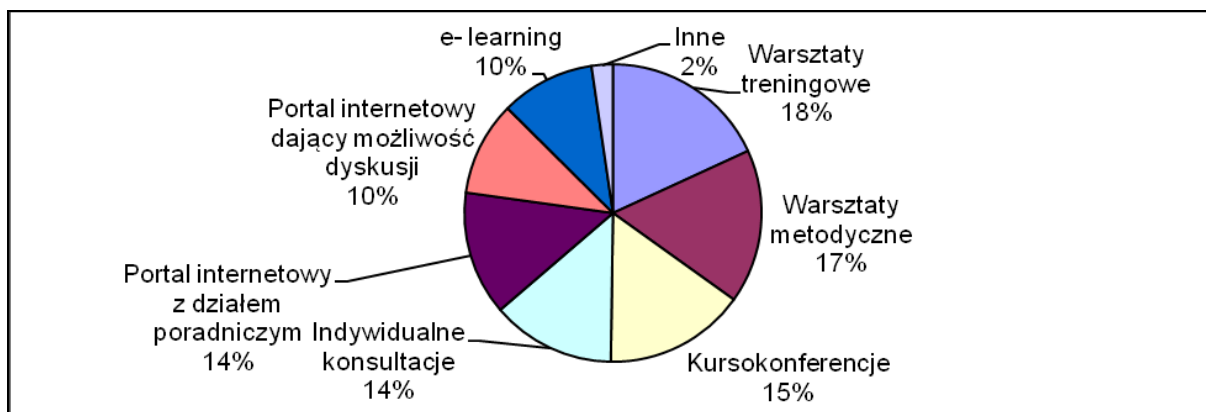
- **propozycje**

61% trenerów i instruktorów w okresie ostatniego roku uczestniczyło w zajęciach szkoleniowych, kursokonferencjach, sympozjach, itp. związanych z podnoszeniem swoich kwalifikacji i umiejętności trenerskich.

Ankietowani w 100% wyrażają chęć uczestnictwa w kursach lub szkoleniach dotyczących podnoszenia kwalifikacji w zakresie piłki siatkowej. Najwięcej osób byłoby zainteresowanych tematyką: nowoczesnego treningu taktycznego, treningu siłowego oraz planowaniem i kontrolą efektów treningu. Najmniej osób zachęca tematyka pedagogiki sportu, prawa w siatkówce oraz biochemii.

Za najbardziej przydatne formy szkoleniowe, trenerzy i instruktorzy siatkówki uważają: warsztaty treningowe (18%), warsztaty metodyczne (17%), kursokonferencje (15%) oraz indywidualne konsultacje i portal internetowy z działem poradniczym (14%).

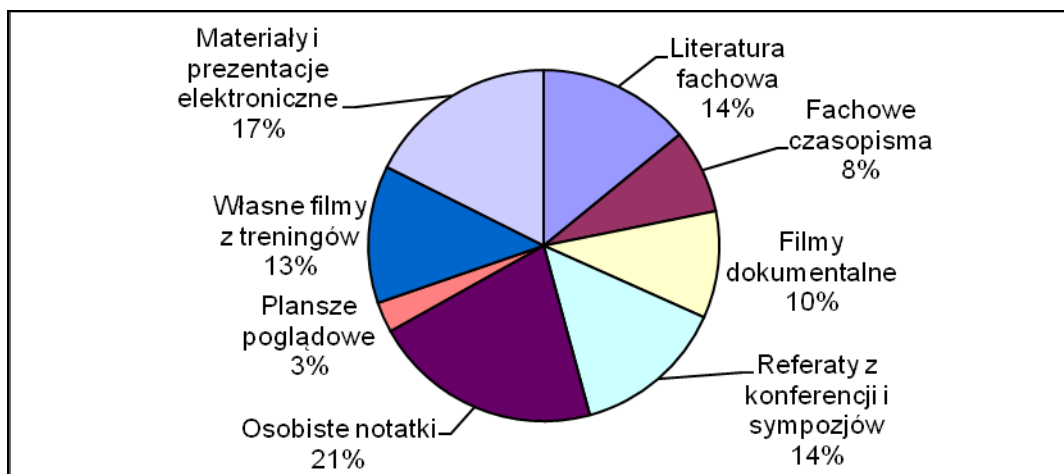
• doświadczenia własne

w swojej pracy trenerskiej 74% ankietowanych korzysta z literatury fachowej oraz innych materiałów szkoleniowych.

Wiedzę pomocną w pracy trenerskiej polscy szkoleniowcy gromadzą przede wszystkim w formie:

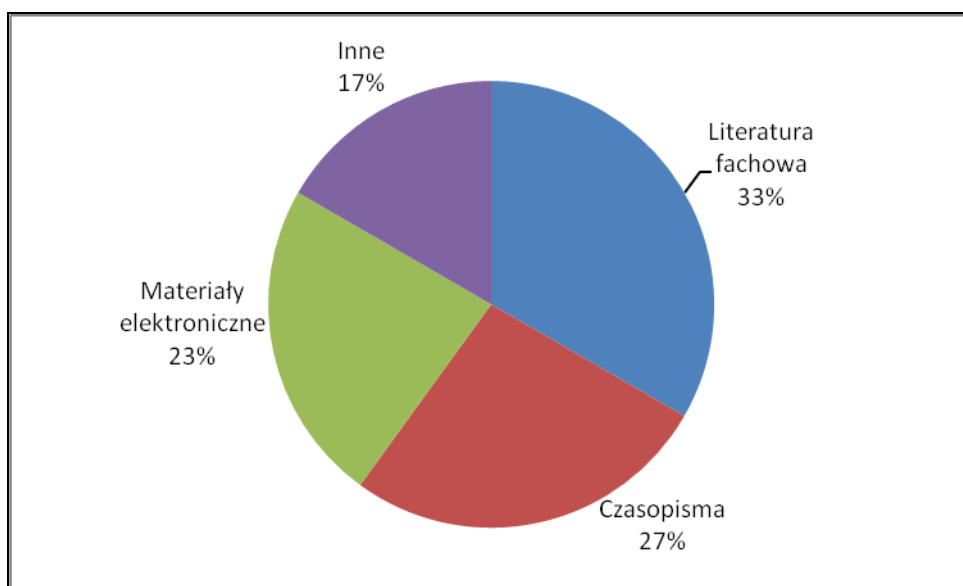
- osobistych notatek
- materiałów i prezentacji elektronicznych
- literatury fachowej
- referatów z konferencji i sympozjów
- własnych filmów z treningów.

Strukturę tych form przedstawia wykres.

Ponad połowa ankietowanych posiada w swoich domowych zasobach bibliotecznych ok.10 pozycji książkowych poświęconych siatkówce. Pozostali dysponują większymi zbiorami. 11% nie posiada żadnych pozycji książkowych.

Za najbardziej przydatne materiały szkoleniowe dla trenerów i instruktorów siatkówki zainteresowanych obecnie doształcaniem, ankietowani uznali: literaturę fachową 33%, czasopisma 27%, materiały elektroniczne 23%, inne 17%.

- **doświadczenia zagraniczne**

Tylko co trzeci z respondentów korzysta w pracy trenerskiej z zagranicznej literatury fachowej do siatkówki.

Polscy szkoleniowcy nie korzystają z oferty zagranicznych ośrodków e-learningowych dla trenerów siatkówki. Natomiast większość (76%) jest zainteresowana kształceniem w systemie e-learningowym w Polsce.

Klub a szkolenia

74% badanych konsultuje swoje doświadczenia i problemy pojawiające się w pracy trenerskiej. Swoje doświadczenia i problemy ankietowani najczęściej konsultują z innym trenerem (64%), 18% konsultuje się z I trenerem, pozostali sporadycznie ze znajomymi, wykładowcami lub dyrektorem sportowym.

Ponad połowa trenerów i instruktorów zainteresowanych doształcaniem otrzymuje pomoc materialną i organizacyjną z klubu.

60% klubów nie posiada w swoich zbiorach żadnych materiałów szkoleniowych dla trenerów siatkówki.

Najbardziej cenionymi trenerami są trenerzy:

- Daniel Castellani
- Bernardo Rezende
- Igor Pierłożny
- Jerzy Matlak
- Raul Lozano
- Grzegorz Wagner

Działalność szkoleniowa i popularyzatorska

Wśród ankietowanych grono 51% trenerów w ciągu ostatnich dwóch lat miało okazję zajmować się upowszechnianiem wiedzy trenerskiej przede wszystkim na rzecz innych trenerów, instruktorów i nauczycieli oraz na uczelniach wyższych.

Materiały szkoleniowe

Za najbardziej przydatne materiały szkoleniowe dla trenerów i instruktorów siatkówki zainteresowanych obecnie doksztalceniem ankietowani uznali podręczniki autorstwa Edwarda Superlaka, Grzegorza Grządziela oraz Jerzego Uzarowicza. Inni wymieniani autorzy podręczników to: Krzyżanowski, Zatyrać, Kłoczek, Papageorgiou i Kasza.

Inne materiały szkoleniowe z których korzystają szkoleniowcy w swojej pracy trenerskiej to:

- materiały szkoleniowe otrzymane na kursach, konferencjach
- płyty szkoleniowe PZPS
- płyty ze szkoleń w Spale
- filmy szkoleniowe w Internecie
- **czasopisma:** Trener, SuperVolley, Polska Siatkówka, Sport wyczynowy, Siatkówka, Miesięczniki psychologiczne, Coach, Trening wyczynowy, Biology and Health.

- własne nagrania wideo
- Internet

Wśród najbardziej przydatnych materiałów multimedialnych wymieniane są:

- DVD FIVB oraz DVD CEV
- Prezentacje szkoleniowe
- Konferencja z Raulem Lozano
- Strony internetowe FIPAV
- Strony internetowe FED. i AC. USA

Inne materiały:

- Nagrania video z przykładowymi treningami itp.;
- Obserwacja treningów bardziej doświadczonych trenerów;
- Materiały szkoleniowe z bibliotek różnych trenerów;
- Notatki własne;
- Wydawnictwa PZPS: ABC Systemu Szkoleniowca, Metodyka nauczania Krok po kroku, Motoryka siatkarza.

Ankietowani zwrócili również uwagę na to, że bardzo mało jest podręczników szczególnie najnowszych wydań dotyczących treningu nowoczesnej siatkówki.

Zagraniczna literatura

Niewielki odsetek ankietowanych korzysta z zagranicznej literatury fachowej.

Wśród zagranicznej literatury wymieniane są: Athanasios Papageorgiou; Willy Spitzley - Piłka Siatkowa, Pallavolo Włochy. Ponadto trenerzy korzystają ze Strony Internetowej Szwedzkiej Federacji Piłki Siatkowej, magazynu Journal of kinetics, **materiałów elektronicznych takich jak:** prezentacje FIVB, FIPAV, Płyty z kursokonferencji zagranicznych – Bagicki, Velasco, Płyty z kursokonferencji organizowanych w Polsce – De Giorgi, Lozano.

Sprawy natury ogólnej

Badaniu poddane zostały również sprawy natury ogólnej z poszczególnych dziedzin życia oraz zaufaniu w środowisku zawodowym.

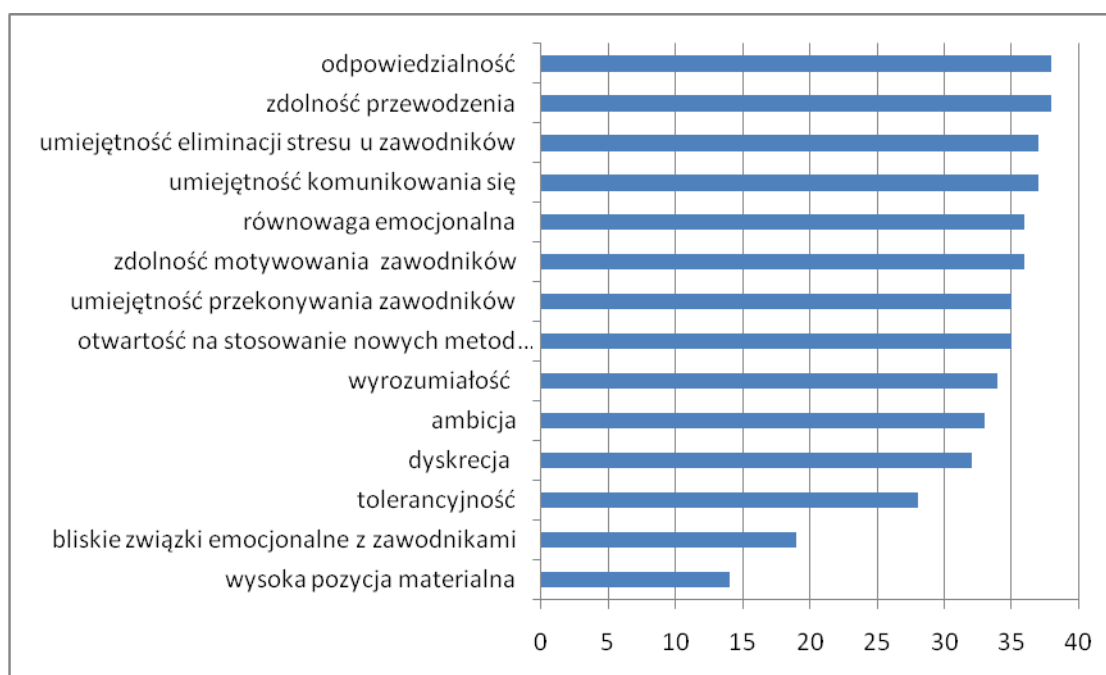
W jakim stopniu jest Pan/i zadowolony/a z poszczególnych dziedzin życia:		
a. ze swoich stosunków z najbliższymi w rodzinie		
	zadowolony	92%
	niezadowolony	8%
	nie mam zdania	0%
b. z warunków pracy we własnym klubie		
	zadowolony	73%
	niezadowolony	27%
	nie mam zdania	0%
c. ze swoich osiągnięć zawodowych		
	zadowolony	90%
	niezadowolony	5%
	nie mam zdania	5%
d. z atmosfery w zespole zawodników		
	zadowolony	95%
	niezadowolony	5%
	nie mam zdania	0%
e. z perspektyw zawodowych na przyszłość		
	zadowolony	84%
	niezadowolony	16%
	nie mam zdania	0%
f. ze swego wykształcenia		
	zadowolony	84%
	niezadowolony	16%
	nie mam zdania	0%
g. z norm moralnych panujących w Pana/i środowisku zawodowym		
	zadowolony	57%
	niezadowolony	40%
	nie mam zdania	3%
h. ze swoich kontaktów kulturalnych		
	zadowolony	87%
	niezadowolony	13%
	nie mam zdania	0%

Środowiska zawodowe

Ogólnie rzecz biorąc, czy uważa Pan/i, że można ufać większości ludzi w Pana/i środowisku zawodowym, czy też sądzi Pan/i, że w postępowaniu z ludźmi ostrożności nigdy za wiele?	
a. Trenerom w klubie	
większości można ufać	46%
ostrożności nigdy za wiele	41%
większości nie można ufać	10%
trudno powiedzieć	3%
b. Zawodnikom	
większości można ufać	38%
ostrożności nigdy za wiele	59%
większości nie można ufać	3%
trudno powiedzieć	0%
c. Władzom klubu	
większości można ufać	21%
ostrożności nigdy za wiele	54%
większości nie można ufać	15%
trudno powiedzieć	0%
d. Właścicielom klubu	
większości można ufać	24%
ostrożności nigdy za wiele	58%
większości nie można ufać	13%
trudno powiedzieć	5%
e. Sponsorom	
większości można ufać	21%
ostrożności nigdy za wiele	53%
większości nie można ufać	21%
trudno powiedzieć	5%
f. Dziennikarzom	
większości można ufać	5%
ostrożności nigdy za wiele	50%
większości nie można ufać	40%
trudno powiedzieć	5%

Cechy trenera

Wśród najczęściej wymienianych cech sprzyjających wysokiej pozycji trenera w środowisku zawodników, wymieniane są: odpowiedzialność, zdolność przewodzenia, umiejętność eliminacji stresu u zawodników, umiejętność komunikowania się jak również równowaga emocjonalna i zdolność motywowania zawodników.

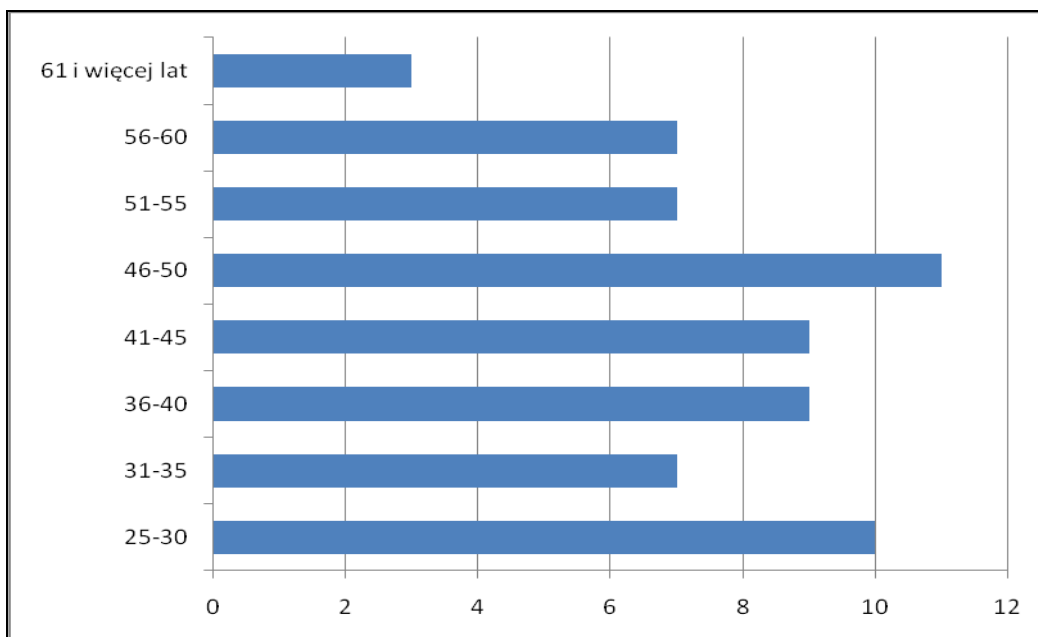
50% ankietowanych zgadza się ze stwierdzeniem Rainera Martens'a, że „jest bardziej prawdopodobne, że Twoi zawodnicy będą takimi, jakim Ty jesteś, a nie takimi, jak chcesz, by byli” – 34% nie zgadza się z tym stwierdzeniem, a 16% nie ma zdania.

Trener – męski zawód

Wśród badanych tylko 3% to kobiety, a 97% stanowią mężczyźni.

Wiek ankietowanych

Wiek ankietowanych jest zróżnicowany. Największy odsetek trenerów to przedział wiekowy 46-50 lat. Średnia wieku polskich szkoleniowców to **42 lata**. Informacje na temat wieku przedstawia wykres.

Wysoki poziom wykształcenia

Wykształcenie podyplomowe posiada 68% trenerów i instruktorów - w tym 12% ukończyło podyplomowe studia trenerskie. Wykształceniem wyższym dysponuje 7% trenerów, a 10% zakończyło edukację na poziomie średnim. W tym 56% ukończyło kierunek wychowanie fizyczne, pozostali ukończyli studia na kierunku turystyka i rekreacja lub rehabilitacja.

Miejsce zamieszkania

29% ankietowanych mieszka w miejscowości poniżej 100 tys. mieszkańców, pozostali zamieszkują miasta powyżej 100 tys. 37%, powyżej 200 tys. 18, pow. 500 tys. 16%.

Media i Internet

Komputerem posługują się prawie wszyscy, ale tylko, 64% ankietowanych ocenia swoją znajomość obsługi komputera za wystarczającą.

- 25% potrafi za pomocą komputera przesyłanie e-maila z załącznikami (np. dokumentami, plikami graficznymi)
- 24% używa wyszukiwarki internetowej (np. Google, Yahoo!) w celu znalezienia informacji

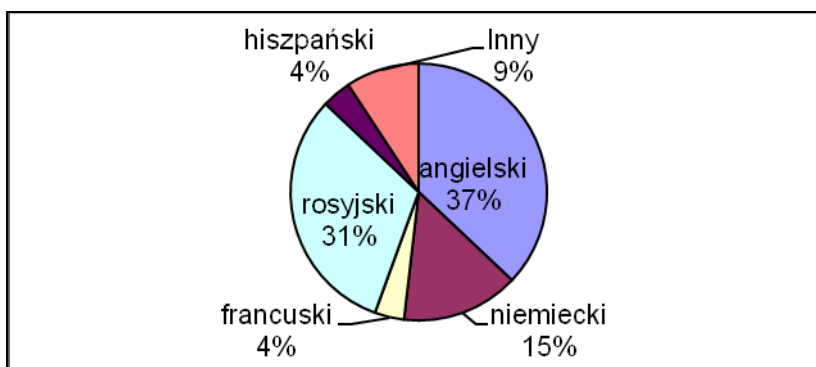
- 20% potrafi za pomocą komputera przygotować własne materiały szkoleniowe
- 15% potrafi stworzyć elektroniczną prezentację.

Wśród ankietowanych 10% wspiera swoją pracę o programy komputerowe poprzez korzystanie z programu data volley, 3% volley 3000, 2% TREOB, 1% volley playbook.

Trenerzy używając komputera poświęcają swój czas głównie problemom zawodowym (pracy) 31% oraz szukaniu i czytaniu informacji w Internecie 31%. 19% nauce i doksztalcaniu, pozostali rozrywce i podtrzymywaniu kontaktów z innymi ludźmi przez Internet.

Znajomość języków obcych

Najwięcej ankietowanych posługuje się językiem angielskim. Dużo osób wykazuje również znajomość języka rosyjskiego oraz znaczna niemieckim. Niewiele osób posługuje się językiem francuskim i hiszpańskim.

Czy z pracy na rzecz siatkówki można się utrzymać?

Na pytanie „Jakie jest Pana/i źródło utrzymania” - 71% ankietowanych odpowiedziało, że praca w charakterze trenera/instruktora jest ich głównym źródłem utrzymania. Zawód trenera jako dodatkowe zajęcie wykonuje 29% badanych.

Sformułowane przez ankietowanych uwagi i komentarze dotyczące modelu uzyskiwania uprawnień instruktorskich i trenerskich w Polsce

Uczestnicy badania zwrócili uwagę aby:

- dokonać unifikacji systemu szkolenia na wszystkich etapach rozwoju siatkarzy i siatkarek;
- wydać więcej materiałów szkoleniowych dla trenerów;
- znieść możliwość uzyskiwania licencji poprzez dokonanie opłaty;
- skrócić okres uzyskiwania uprawnień trenerskich, ze względu na wykonywaną pracę w szkole oraz w klubie (rozgrywki w weekendy) proponowany termin szkoleń: sierpień i luty, bądź zjazdy w ciągu roku np. 10-dniowe z zaliczeniami;
- uruchomić kursy na trenera I klasy;
- wprowadzić podział: kursy instruktorskie powinny być prowadzone przez AWFy, natomiast kursy trenerskie powinny organizować tylko i wyłącznie jednostki na najwyższym poziomie dydaktycznym PZPS (np. Akademia Polskiej Siatkówki);
- stworzyć rozwiązania organizacyjne o charakterze systemowym dostosowanym do potrzeb i możliwości środowisk lokalnych, w których kluby funkcjonują;
- sprawdzać kompetencje przyszłego instruktora - zbyt łatwa dostępność zdobycia tytułu instruktora (szczególnie na organizowanych na niskim poziomie kursach lokalnych); konieczna jest selekcja kandydatów i ocena predyspozycji;
- uruchomić osobne ścieżki kształcenia dla trenerów pracujących z dziećmi, a osobne dla trenerów młodych zawodników;

- zwiększyć ilość godzin wykładowych i praktycznych w trakcie kursokonferencji organizowanych przez PZPS , zbyt mało jest praktyki i jest duża rozbieżność materiału teoretycznego z praktycznym;
- wprowadzić system staży szkoleniowych w klubach aby przyszli szkoleniowcy mogli przyjrzeć się pracy najbardziej doświadczonych trenerów;
- usystematyzować system współpracy: PZPS->AWF->Kluby; PZPS->INKF->Kluby oraz wymiany międzynarodowej;
- wprowadzić jednolite programy kształcenia, które winny dawać odpowiednie uprawnienia i możliwość pracy na poziomie ligowym;
- podnieść jakość organizowanych kursów, poprzez wysoką fachowość prowadzących;
- wprowadzić jednolity programowo kurs instruktorski i trenerski
- zwiększyć dostępność materiałów szkoleniowych, które powinny być przygotowywane do każdego szkolenia;
- zmniejszyć koszty uzyskania uprawnień;
- wprowadzić klarowny program dostosowany do współczesności oraz prezentacje video-dostosowane do tematu;
- byli zawodnicy mogli automatycznie uzyskiwać uprawnienia instruktorów i trenerów;
- ograniczyć skalę przyznawanych uprawnień na stopień instruktora siatkówki, który jest zdecydowanie zbyt łatwo przyznawany; studenci AWF nie są w 100% przygotowani do zawodu, brak zajęć z trenerami z autorytetem. Dla przyszłych młodych trenerów jest niezwykle istotne aby choć od czasu do czasu mogli uczestniczyć w profesjonalnie przygotowanych wykładach, seminariach i ćwiczeniach;
- kursy były dofinansowane z klubów, okręgowych związków, bądź PZPS a nie finansowanie tylko wyłącznie z własnych środków.

Wprawdzie 68% trenerów i instruktorów posiada wykształcenie podyplomowe - w tym 12% ukończyło podyplomowe studia trenerskie, jednak jak wskazują sami ankietowani studia nie spełniają oczekiwań ze względu na zbyt małą ilość godzin przeznaczonych na praktykę i brak staży w klubach. Zbyt duża ilość godzin przeznaczana jest na zajęcia teoretyczne.

Organizowane kursokonferencje PZPS nie spełniają podstawowych funkcji celu przede wszystkim ze względu na brak zajęć pokazowych na Sali, ograniczenia czasowe i programowe.

Nisko też są oceniane lokalnie organizowane kursy, które prowadzi niewykwalifikowana kadra wykładowców. Trenerzy uskarżają się na brak materiałów szkoleniowych dzięki którym mogli by uzupełnić swoją wiedzę. Jedynym ich źródłem pozyskania informacji są podręczniki (które wydane zostały kilka lat temu), nieliczne i wydane na niskim poziomie materiały pozyskane na kursokonferencjach. Większość szkoleniowców pracuje na własnych materiałach i notatkach.

100% badanych wyraziła chęć podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych, co świadczy o ich świadomości konieczności doksztalcania i rozwoju warsztatu trenera.

Odczuwalna jest też rozbieżność prezentowanych programów, brak jednego zunifikowanego programu szkolenia dla instruktorów i trenerów na każdym poziomie zaawansowania.